

- Glenn, A. L., Iyer, R., Graham, J., Koleva, S., & Haidt, J. (2009). Are all types of morality compromised in psychopathy? *Journal of Personality Disorders, 23*, 384–398.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality, 36*, 556–563.
- Rauthmann, J. F. (2012). The Dark Triad and interpersonal perception: Similarities and differences in the social consequences of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Social Psychological and Personality Science, 3*, 487–496.
- Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2012). How “dark” are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences, 53*, 884–889.
- Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2013a). The perceived attractiveness and traits of the dark triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences, 54*, 582–586.

Григор'єва А. Г.

ВПЛИВ СПІВЗАЛЕЖНОСТІ НА ДІАДИЧНІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ У ГЕТЕРОСЕКСУАЛЬНИХ СТОСУНКАХ В ПЕРІОД РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ

ВСТУП. Близькі стосунки є важливою сферою життя і посідають одне з найвищих місць в ієрархії загальнолюдських цінностей. Значимі стосунки багато в чому визначають індивідуальне благополуччя людини, відчуття повноти буття, здоров'я, радості і щастя, про що пишуть М. Аргайл, Д.А. Леонт'єв, А.О. Прохоров. На думку Г.М. Андреевої, Л.Я. Гозмана, А.Л. Журавльова, Т.Л. Крюкової, Д. Майерса, М.В. Сапоровської, Є.В. Куфтяк та інших дослідників [1;7], відносини мають високу значимість і для групового функціонування (наприклад, сім'ї, команди, колективу, організації). Разом з тим, у світовій та вітчизняній психології недостатньо дослідженим є питання про особливості діадичних копінг-стратегій залежно від чинника співзалежності у близьких стосунках, а саме невивченим залишається вплив цих факторів на динаміку романтичних стосунків в період ранньої дорослості.

Метою нашого дослідження було дослідити зв'язок між співзалежністю та особливостями діадичних копінг-стратегій у пар раннього дорослого віку; розробити та експериментально перевірити тренінгову програму для формування та корекції уявлень людей раннього дорослого віку про співзалежність у стосунках, а також формування здорових копінг-стратегій.

Виклад основного матеріалу. Зростання інтересу фахівців до явища співзалежності припадає на кінець 1970-х років. Р. Саббі і Дж. Фріл в книзі «Співзалежність, невідкладна проблема» писали, що спершу це слово використовувалось для опису людини чи людей, чиє життя зазнало негативного впливу в результаті зв'язку з людиною, що має хімічну залежність (М. Бітті). Розширила дане визначення Ш. Вегшнайдер-Круз: «співзалежність – це специфічний стан, що характеризується сильною стурбованістю, а також крайньою емоційною, соціальною а іноді й фізичною залежністю від людини та її поведінки. У кінцевому рахунку, така залежність від іншої людини стає патологічним станом, що впливає на всі стосунки співзалежної особистості (Wegschneider-Cruse) [6].

Розвиток проблематики копінг-стратегій в історії психологічних досліджень можна поділити на такі напрями: а) дослідження механізмів психологічного захисту, що було почато в рамках психодинамічних підходів (З. Фройд, А. Фройд) і продовжується зараз (Р. Плутчик, Г. Келлерман, Х.Р. Конте, Н. Мак-Вільямс, Д. Вейлант); б) дослідження в межах психології стресу, як-от реакції на ситуацію хвороби або іншої проблеми, що загрожує життю чи благополуччю (Р. Лазарус, С. Фолкман); в) дослідження копінгу в рамках мотивації досягнень, цілепокладання та діяльності (А. Леонова, С. Браун) [4]. Перше з них орієнтоване на виявлення ролі копінгу в психологічному благополуччі, друге – на самі події, що викликають стрес і відмінності реакцій на такі події, третє ж – на роль копінгу в процесі саморегуляції та успішного виконання провідної

діяльності. Окрім цього, копінг-стратегії розглядаються деякими дослідниками (Д. Леонт'єв, С. Нартова-Бочавер) як компонент особистісного потенціалу людини, що визначає успішність її саморегуляції [2]. Наприкінці ХХ ст. було вперше виділено поняття спільного копіngu (communal coping), в рамках якого розглядаються фактори впливу оточення на індивідуальний копінг людини (багатовісьовий копінг С. Хобфола), копінг сімейних пар (М. Боуман), а потім – і діадичні копінг-стратегії. Наразі тривають дослідження діадичного копіngu, що акцентують увагу на діадичному (системному) процесі стресу і копіngu, описі видів діадичного копіngu, вивченні його впливу на взаємини в шлюбних парах і розробці методичного інструментарію для його вивчення (Г. Боденманн, Т. Ревенсон) [3].

Разом з тим, незважаючи на відносно широку дослідженість понять співзалежності та копінг-стратегій, вони зазвичай не вивчались у зв'язку одне з одним. Втім, обидва феномени показали свою важливу роль у формуванні динаміки стосунків і самопочуття партнерів в таких стосунках (Дж. Лемпіс, Дж. Фішер, Е. Колмен, М. Боумен, Г. Боденманн, Т. Ревенсон, Е. Рендалл, Л. Папп) [5], і ми вважаємо доречним дослідити можливі зв'язки між проявом цих феноменів у гетеросексуальних парах раннього дорослого віку, що зумовлює актуальність даного дослідження і необхідність розробки нових актуальних психорозвивальних програм для формування та корекції уявлень людей раннього дорослого віку про співзалежність у стосунках, а також формування здорових копінг-стратегій.

Висновки. Досвід дослідження співзалежності та діадичних копінг-стратегій у пар раннього дорослого віку, а також розробки психорозвивальних тренінгових програм для формування та корекції уявлень людей раннього дорослого віку про співзалежність та діадичні копінг-стратегії дозволяє зробити висновок, що позитивно спрямовані

зміни в напрямку формування здорових діадичних копінг-стратегій в парі на противагу некорисним або індивідуальним стратегіям партнерів, а також зміни в напрямку корекції наявності патернів співзалежності починаються з психологічної просвіти партнерів про здорові способи комунікації в стосунках.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 376 с.
2. Куфтяк Е.В. Психология семейного совладания: монография. Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2010. 320 с.
3. Рассказова Е.И., Гордеева Т.О. Копинг-стратегии в психологии стресса: подходы, методы и перспективы [Электронный ресурс] // Психологические исследования: электрон. науч. журн. 2011. N 3(17).
4. Хазова С. А. Психология совладающего поведения: материалы Межд. научно-практ. конф./ отв. ред. Е. А. Сергиенко, Т. Л. Крюкова. — Кострома: КГУ им. Н. А. Некрасова, 2007. — С. 121—124
5. Dyadic coping and relationship satisfaction: A meta-analysis / Mariana K. Falconier, Jeffrey B. Jackson, Peter Hilpert, Guy Bodenmann. // *Clinical Psychology Review*. – 2015. – №42. – С. 28–46.
6. Dyadic Empathy, Dyadic Coping, and Relationship Satisfaction: A Dyadic Model / [C. Levesque, M. Lafontaine, A. Caron та ін.]. // *Europe's Journal of Psychology*. – 2014. – №10. – С. 118–134.
7. Hobfoll S.E. Social Support: Will you be there when I need you? / Hobfoll S.E. – California: Brooks / Cole Publishing Co., 1996. – (A lifetime of relationships).

Дашко А., Чернобровкін В.М.

ЗВ'ЯЗОК ТРИВОЖНОСТІ З ОСОБЛИВОСТЯМИ НАВ'ЯЗЛИВИХ ДУМОК У СТУДЕНТІВ

В епоху динамічних змін у соціальних, політичних, суспільних та технологічних сферах життя, юнаки і юначки частіше жаліються на виникнення безпричинної тривожності, вегетативних порушень та нав'язливих негативних думок. Проблема загострення тривожності та, зокрема, нав'язливих думок у молодих людей погіршує не тільки індивідуальне благополуччя окремих людей,